

الله عز وجل می فرماید: من با بنده ام مطابق گمانی که نسبت به من دارد، رفتار می کنم و هرجا مرا یاد کند، با او خواهم بود.

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «قَالَ اللَّهُ - عز وجل - : أَمَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُنِي، وَاللَّهِ، لَلَّهِ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ يَجِدُ صَلَاتَهُ بِالْقَلَاءِ، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شَبْرًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِذَا أَقْبَلَ إِلَيَّ يَمْشِي، أَقْبَلْتُ إِلَيْهِ أَهْرُولُ»؛ «الله عز وجل می فرماید: من با بنده ام مطابق گمانی که نسبت به من دارد، رفتار می کنم و هرجا مرا یاد کند، با او خواهم بود. به الله سوگند که الله از توبه ی بنده اش بیش از شخصی خوشحال می شود که (شتر و ره توشه ی) گمشده اش را در بیابان پیدا می کند. هرکس یک وجب به من نزدیک شود، من یک ذراع به او نزدیک می شوم؛ و هرکس یک ذراع به من نزدیک گردد، من به اندازه ی یک باع (فاصله ی دو دست باز) به او نزدیک می شوم؛ و هرکس قدم زنان به سوی من بیاید، من دوان دوان به سویش می روم». این حدیث متفق علیه بوده و این روایت یکی از روایات مسلم می باشد. و در صحیحین روایت شده: «وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُنِي». و در این روایت «حیث» آمده است و هر دو صحیح می باشند.

[صحیح است] [متفق علیه]

الله متعال مطابق گمان بنده نسبت به او، با وی رفتار می کند؛ اگر نسبت به الله متعال گمان نیک داشته باشد، چنین با وی رفتار می شود و اگر گمان دیگری در مورد الله متعال داشته باشد، چنان با وی رفتار می گردد. در مسند امام احمد از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: الله متعال می فرماید: «أَمَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، إِنْ ظَنَّ بِي خَيْرًا فَلَهُ، وَإِنْ ظَنَّ شَرًّا فَلَهُ»؛ «من نزد گمان بنده ام می باشم؛ اگر گمان نیکی نسبت به من داشته باشد، چنین رفتاری با او خواهد شد و اگر گمان بدی داشته باشد، رفتاری مطابق آن برای وی خواهد بود». اما چه زمانی گمان انسان نسبت به الله متعال نیک است؟ زمانی گمان انسان نسبت به الله نیک است که موجبات فضل الهی و امید به او را در نظر بگیرد؛ به این معنا که عمل صالح انجام داده و گمانش نیک باشد که الله متعال آن را می پذیرد؛ اما اینکه کسی گمان نیک داشته باشد و عمل نکند، در آرزو و توهّم به سر می برد و درخواست و انتظار بی جا از الله متعال دارد؛ و هرکس از هوی و هوس و خواهشات نفسانی پیروی کند و انتظار بی جا از الله متعال داشته باشد، کار به جایی نمی برد و عاجز و ناتوان می ماند. اما اینکه با وجود ارتکاب گناه و نافرمانی گمان نیک به الله متعال وجود داشته باشد، این رفتار افراد ناتوانی است که حتی سرمایه ی اصلی را دارا نیستند تا به آن باز گردند. ابن قیم رحمه الله می گوید: «تردید نیست که گمان نیک با نیکی کردن همراه است؛ فرد نیکوکار نسبت به الله متعال گمان نیک دارد که پاداش نیکی او را می دهد و در مورد او خلاف وعده نمی کند و توبه اش را می پذیرد. اما کسی که به گناهان کبیره و ظلم و نافرمانی اصرار دارد، وحشت نافرمانی و ظلم و حرام او را از گمان نیک نسبت به الله متعال بازمی دارد. مانند برده ی فراری که از اطاعت آقايش سر باز زده و گمان نیک در مورد آقايش ندارد. و وحشت بدی با حسن ظن و گمان نیک جمع نمی شود. کسی که بدی می کند به قدر بدی که مرتکب می شود، وحشت خواهد داشت؛ چنانکه هرکس بیشتر مطیع الله متعال باشد، حسن ظن و گمان نیک وی نسبت به الله بیشتر خواهد بود. حسن بصری رحمه الله می گوید: «مومن در مورد الله متعال گمان نیک دارد بنابراین عمل نیک انجام می دهد و فاجر و بدکار نسبت به پروردگارش گمان بد دارد و عمل بد انجام می دهد». در ادامه ی حدیث می آید که الله متعال چنانکه شایسته ی اوست از توبه ی بنده اش خوشحال می شود؛ بیش از کسی که گمشده اش را در بیابان بیابد؛ و توبه عبارت است از اعتراف به گناه و پشیمانی و دست کشیدن از آن و تصمیم عدم تکرار آنچه مرتکب شده است. در ادامه استقبال الله متعال از بنده اش ذکر می شود که چگونه او را گرامی می دارد؛ چنانکه اگر انسان یک وجب به او نزدیک شود، الله متعال یک ذراع (فاصله ی نوک انگشتان تا آرنج)

به او نزدیک می شود. و اگر کسی یک ذراع به او نزدیک شود، الله متعال به اندازه ی یک باع (فاصله ی دو دست باز) به وی نزدیک می شود. و اگر کسی قدم زنان به سوی الله متعال نزدیک شود، الله متعال دوان دوان به سوی او می آید. و همواره بخشش و اجابت الله متعال بیش از بنده اش می باشد. اهل سنت و جماعت به این حدیث ایمان دارند و موارد مذکور را در شان الله متعال حق و حقیقی می دانند اما با این توضیح که ما کیفیت و چگونگی این دویدن و نزدیک شدن را نمی دانیم؛ و کیفیت و چگونگی این موارد به الله متعال بازمی گردد و ما نمی توانیم در مورد آن اظهار نظر کرده یا دیدگاهی داشته باشیم؛ اما به معنای این موارد ایمان داریم و کیفیت آن را به الله متعال می سپاریم. معیت و همراهی الله متعال با بنده، دو نوع است: معیت خاص؛ که مقتضای آن یاری و تایید است؛ و این همان معیت و همراهی است که در حدیث ذکر شده است. و معیت و همراهی عام که مقتضای آن علم و احاطه ی الله متعال بر همه چیز است؛ و این صفتی حقیقی شایسته ی الله متعال می باشد.

<https://sunnah.global/hadeeth/fa/show/3636>

النجاة الخيرية
ALNAJAT CHARITY

